

Coll BL 3/86
: a-b^4 c^6
= 14 leaves

BERNARD M. ROSENTHAL, INC.

BOOKSELLERS

251 Post Street, San Francisco, California 94108

Telephone (415) 982-2219

ANDREAE, JOHANNES, c.1270-1348. [Title printed in red, in very large gothic type:] Arbor consanguineitatis cum suis enigmatibus et figuris. With a full-page woodcut on title verso and 14 woodcuts in the text, 6 of them by Hans Bald Grien (details below). 14 leaves, 21.3 cm, light boards (recent). Nuremberg: Hier.Hölzel, 1505.

The full title is given in the colophon: "Tractatus super arboribus consanguineitatis & affinitatis, adiunctis certis additionibus, figuris & enigmatibus per planiori eruditione incipientium. Similiter tractatus cognationis spiritualis & legalis cum arboribus & figuris eorundem". This was the most authoritative manual in all cases, civil and ecclesiastical, involving blood and other family relationships: it was used by lawyers, priests, notaries and lay persons in matters involving marriage, succession, division of property, rank, etc. In its various forms, the arbor went through some 55 editions in the fifteenth century alone. I have not actually counted the editions published from 1501 onward, but a glance at the leading bibliographies (BMC, Adams) seems to indicate a sharp drop in publication in the 16th century. Not all editions are alike -- for a definitive description of this work, its contents, its importance and its variant texts, cf Stintzing, Populaere Lit.des römisch kan. Rechts, pp 149ff.

Illustration. This consists of a full-page woodcut on title verso, representing St.Jerome, kneeling before a crucifix, in a landscape with a city in the background; his cardinal's hat and the lion are on the ground. This woodcut was used by Hieronymus Stoeckel as his printer's device in a number of his publications, the earliest of them, apparently, an Alexander of Villa Dei, Doctrinale, c.1500 (details in Schreiber 3096).

Then there are all together 14 schematic woodcuts to illustrate the text -- of these, 6 occupy the full page (in one case, fol.c2v, a little less than the full page). The schematic "supports", i.e. the trees, the medallions and the connecting links, are all drawn with great skill and as much ornamentation (leaves, branches, stylized flowers) as the text will allow. These woodcuts are the earliest known book illustrations by the renowned artist Hans Baldung Grien (= Grün, c.1476-1545), cf. the catalog Ausstellung Hans Baldung Grien, Staatl. Kunsthalle Karlsruhe, 1959, p.290, where these cuts are listed under no. I among the Buchholzschnitte.

It should be noted that these schematic woodcuts of the arbor consanguineitatis are excellent (and cheap...) examples of chiro-xylographic books -- the text which they contain is not set in type but carved into the wood-block together with the diagram -- exactly the same technique as that used for the early block books such as the Biblia pauperum.

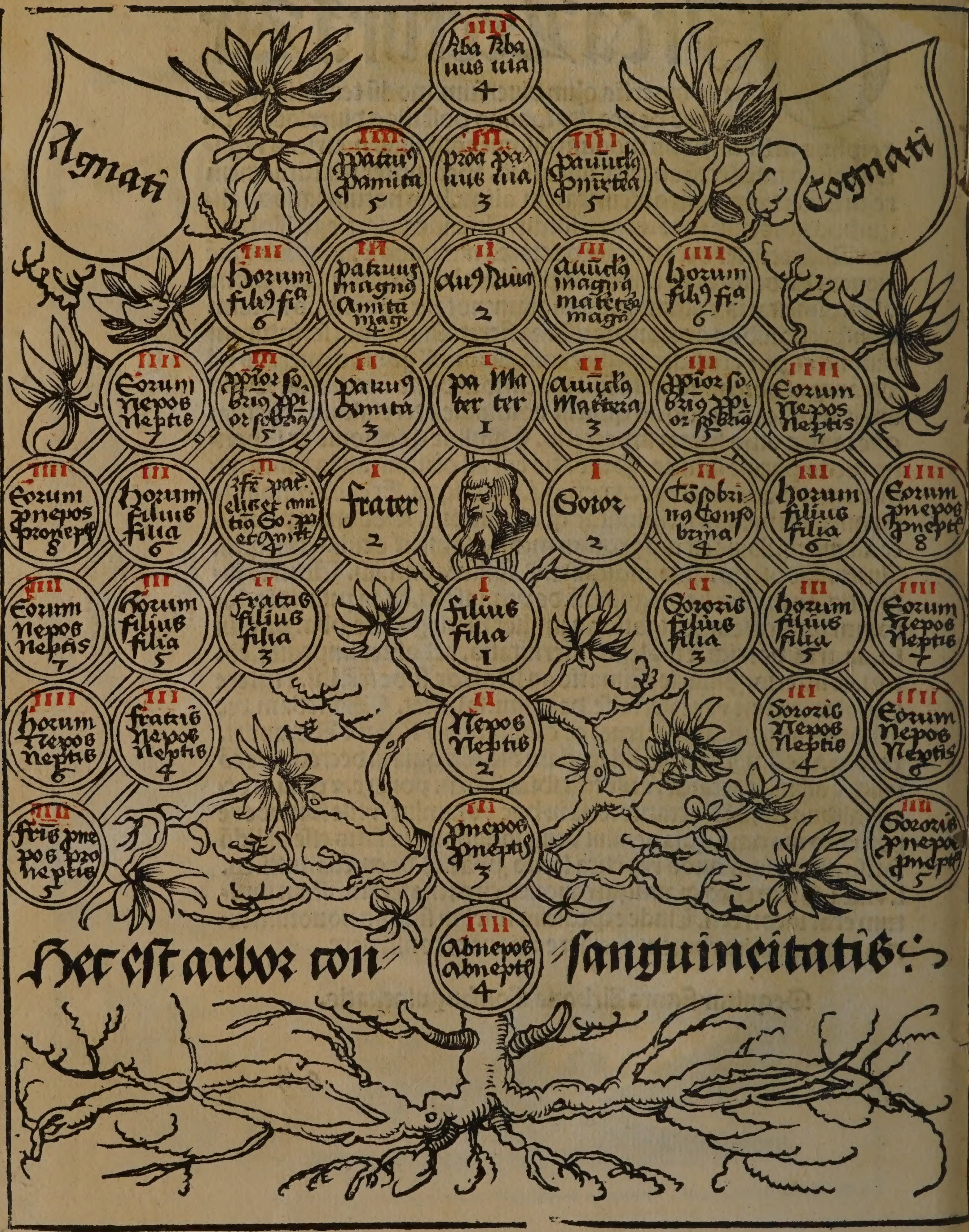
A fine, very fresh and crisp copy, in a plain, neat binding of vellum paper over boards.

Arbor Consangui-
neitatis cum suis
enigmatibus ⁊
Figuris.

CIrca Lecturā Arboris diuersis olim diuersum modū tenentibus Johannes de deo Hyspanus post illos diuersos: lecture ipsius arboris nouū modum assumens: p suas metricas regulas ipsius intellectū aperire fuit nisus. Sed pp̄ter multitudinem regularū et versuum obscuritatem aliquibus notum ignotū: aliquibus ignotum ignotius reddidit. Attendens igit̄ ego Johannes Andree inter decretorum doctores minimus ꝛ indignus inuētionem Arboris ex eo fuisse compertā: vt habentibus cognitionē ꝯsanguineitatis ꝛ affinitatis: ignotam: nota: ꝛ habētibus notam: ex inspectionibus oculorū notissima fieret. Antiquorū scripturam reuolui et ꝑut credidi expedire compilaui. ¶ Primo querens ad vtrancꝫ arborem. ad quid fuit inuentio arboris necessaria. Scđo an sit autētica. Tercio ad quid in volumine decretalium repetita: que tamen olim fuerat in decretis. ¶ Prime questionis ex superius dictis patuit solutio. Probatio em̄ ad oculum alias vincit. insti. de gra. §. agnationis. ꝛ. xxvij. q. j. nec aliqua. Et ex ostensione facti quedam melius ꝑcipiuntur q̄ꝫ e locutione. De dona. apostolice ad finem. Hinc est q̄ agrorum mensio subijcit̄ oculis. xvj. q. iij. Inter. De p̄scrip. quia indicante. C. fini. regun. l. iiij. Ventris inspectio. an mulier sit pregnās. ff. de ven. inspiti. l. j. in principio. locorum pudicitie inuestigatio an mulier sit virgo. De pba. pposui sti. an arta. de frigi. ꝛ malefi. fraternitatis. vel aliter impedita. eo. titu. ex litteris. Iniurie estimatio an sit atrox. ff. de fer̄. l. ij. ꝛ littere papales. an sint vere vel false. de crimi. fal. licet. ¶ Ad scđam dic arborem autenticam. vt tenet ex canonibus Ysidori ꝛ Alexandri. xxxv. q. v. c. j. ij. ꝛ vlti. ¶ Ad terciam dic. Q̄ꝛ quia in decretis. de cōsang. ꝛ affini. tractatur. vtile fuit ibi arborem ponere. ꝛ quia in decretalibus est idē tractatus. etiā in hoc volumine. vtile fuit hoc repeti ex eo maxime. quia nemini venit indubium id satis esse validū satisꝗꝫ famosum quod repetita lectio ꝓbat. C. de emēda. iusti. co. l. vnica. Item ex eo q̄ antiqui canones circa materiam istam multum erāt incorrecti. Unde expediens fuit s̄m statum nouorum iurium antiquam arborem decidere ꝛ nouam construere.

Sequitur figura Arboris Consanguineitatis.

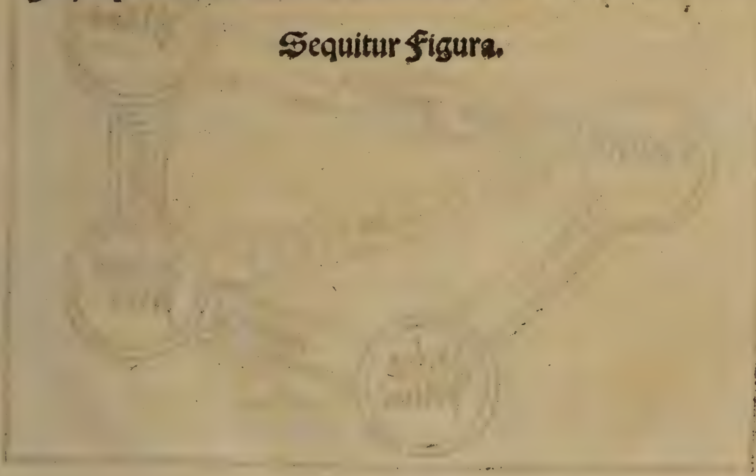
Agnati
Cognati
Aba Aba uus uia 4
Pa Ma ter ter I
Frater 2
Soror 2
Filius filia I
Nepos Neptis 2
Pnepos Pneptis 3
Abnepos abneptis 4
Horum filius filia 6
Eorum nepos neptis 7
Fratris filius filia 3
Sororis filius filia 3
Fratris nepos neptis 4
Sororis nepos neptis 4
Hec est arbor con sanguinitatis

Deinde ad Arborem Consangui-
neitatis specialiter descēdamus. Et p̄mo querit̄: quid
sit cōsanguineitas: et vnde dicat̄: quid linea: quid gra-
dus. Scd̄o querit̄: quō arbor formet̄: ⁊ quare sic punctet̄. ⁊ inter-
feremus regulas p̄ quas gradus cognoscunt̄. Deinde ponemus
quedā notāda ⁊ quasdā questiones. ¶ Ad primū dico. q̄ ꝯsangui
neitas est attinētia p̄sonarum ex eo p̄ueniens: q̄ vna p̄sona descē-
dit ab altera: vel ambe ab eadem. ¶ Additio. Exemplū primi. vt
adam ⁊ abel. Scd̄i. vt abel ⁊ chaim. Ex quo patet. Q̄ adam ⁊ eua
nō fuerunt cōsanguinei neq̄ affines. Sed fuerunt consanguineita
tis ⁊ affinitatis causa. ¶ Patet iterū. Q̄ inter bruta nō est consan-
guineitas: q2 nō sunt p̄sone. Nec inter angelos: q2 vnus nō descē-
dit ab alio. ¶ Tercio patet. Q̄ oēs homines inter se sunt consan-
guinei cum oēs ab vno cōmuni stipite descendant: ⁊ hoc si consan
guineitas accipit̄ cōmuniter et nō in aliquo certo gradu. xxxiij. q.
v. hec ymago. Vn̄ nō sequit̄. Ille cognoscit cōsanguineā suā: igit̄
ꝯmittit incestum: nisi addat̄: in aliquo certo gradu. Vel est vincu-
lum p̄sonarum ab eodem stipite descendentiū carnali p̄pagatiōe
cōtractum. qđ satis est idem. ¶ Dicit̄ autē consanguineitas quasi
sanguinis vnitas. a con ⁊ sanguine: quia de ꝯmuni sanguine descē-
dunt. Et quo ad p̄hibitionē cōiugij nō distinguo: an tales sint con
sanguinei p̄ducti ex vxorio coitu: an ex fornicatorio: quod satis est
exp̄ssum. extra De p̄ba. p̄ tuas. ¶ Linea v̄o est collectio p̄sonarū
ab eodem stipite descendentiū gradus cōtinens ⁊ numeros distin-
guens. Et est triplex linea. sc3 graduū ascendentiū: descendentiū ⁊
collateralium. vt infra patebit. Et. ff. de gra. l. j. et. l. iurisconsul. et
xxxv. q. v. c. j. ¶ Additio. Collaterales linee a dextris ꝯtinent ag-
natos petrucij. Et dicunt̄ agnati quasi ad nati: q2 loco filiorū sta-
tim succedunt in hereditatē. Sunt em̄ ex parte patris cōsanguinei
nomen paternū arma ⁊ immobilia bona hereditantes. Collatera
les v̄o linee a sinistris: continent cognatos q̄si simul natos. Nam
sunt consanguinei ex parte matris. Et cognati antiquitus vsq̄ ad
septimū gradū succedebant in hereditatē. Agnati aūt vsq̄ in deci-
mum. Jam autē tam agnati q̄ cognati succedunt vsq̄ ad decimū
gradū. vt habet̄ in auten. de heredibus qui ab intestato veniunt.
Et agnati vulgariter dicunt̄ vetterñ. Agnate aūt pasen. Cognati
vulgariter dicunt̄ ōhaym. sed cognate moemen. ¶ Gradus est ha
bitudo distantium p̄sonarum qua cognoscit̄ quotta agnationis
vel cognatiōis distantia due p̄sone inter se differūt. Et dicunt̄ gra-

dus ad similitudinē graduū scalarū vel locorū ꝑcliuium: quia ita
gradimur de ꝓximo ad ꝓximum. ff. de gra. l. iuriscon. § gradus.
¶ Additio. Arbor ꝯsanguineitatis. Est figura continens stipitem
⁊ lineas rectas ⁊ trāsuersales varijs gradibus distinctas. Stipes
est ꝑsona a qua aliqui traxerunt originē qui inter se et ad inuicem
sunt cōsanguinei ⁊ etiā ad eum a quo descenderūt. Unde sicut pe-
truciū ponimus ꝓ stipite totius arboris: ita etiā patrem vel auū
eius stipitem ponere poterimus rōne eorū qui ab eis descēderunt
¶ Formatur aūt sic arbor. Primo vide cellulas ascendentium. scdo
descendentiū. deinde collateraliū. Ascende sup cellulam vacuam:
que remansit ideo vacua: qꝛ nō potuit ꝓpriū nomen habere. cū
alie cellule his exceptis q̄ nominant̄ ꝑ gtm̄ sumāt nomen ab ipsa
seu exordium. quō eñ possumus aliam cellulā noiare quā dicim⁹
filiū patris. fratrē fratris: patrē filij. et sic de singulis. Et alij eam
vocāt Joachim: alij ꝓtheum: alij truncū: nos aūt noīe bedelli no-
stri vocemus eam petruciū. ¶ Et scire debes. qꝛ cōpetenter ille cel
lule medie ascendentiū ⁊ descendentiū diuiderent̄ directe ꝑ mediū
vt a latere dextro illarum: ponerent̄ noīa marium. vt abauus: ꝓ-
auus. A sinistro latere noīa mulierū: vt abauia: ꝓauia: qꝛ positi a
latere dextro descēdunt a maribus ⁊ ecōuerso. Supra cellulā va-
cuam est cellula hec continens. Pater mater: ⁊ supra vnū punctū
rubeum. ⁊ infra vnū nigrū. Supra illam est cellula auus auia. cō-
tinens duo puncta rubea ⁊ duo nigra. Supra illam est cellula pro
auus ꝓauia: continens tria puncta rubea ⁊ tria nigra. Supra illā
abauus abauia: cōtinēs quattuor puncta rubea ⁊ quattuor nigra
Descēdendo sub cellula vacua. Prima habet filiū filiam: ⁊ habet
vnū punctū rubeum et aliū nigrū. Sub illa habes nepotem ⁊ ne-
ptem: ⁊ duo puncta rubea ⁊ duo nigra. Sub illa ꝓnepotem ꝓne-
ptem: ⁊ tria puncta rubea ⁊ tria nigra. Sub illa abnepotem abne
ptem: ⁊ quattuor puncta rubea ⁊ quattuor nigra. Anteq̄ transe-
as ad collaterales: scire debes. Qꝛ punctorū numerus est numera
tio graduū habito respectu ad cellulā vacuam. Et puncti rubei de
sursum ⁊ deorsum denotant cōputationē ſm ius canonicū. ⁊ pun-
cti nigri ſm ius ciuile. Ponit̄ aūt punctatio iuris canonici in supe
riori parte cellularū: ciuilis vō in inferiori. vt det̄ intelligi excellen
tia iuris canonici ad ciuile: et maxime quo ad hunc casum quo in-
struimur in matrimonijs: an licite ꝯtrahi possint vel ne. Et cū ma
trimoniū sit sacramentū ecclesie in eo p̄cipue lex minor est canone.
vt Extra. De se. nup. c. penul. et vlti. ¶ Item rubeus punctus sit:
quia cōputatio canonica querit de cōsanguineitate que dicit̄ a san

guine que est rubee nature melius dicit͛ rubei coloris. Legales vo
nō curant nisi de successione que locum habet post mortē: ⁊ ideo p
nigra puncta ⁊ obscura recte designat͛. Hec ꝓbātur. xxxv. q. v. ad
sedem ꝫm Bern̄. in lectura sue arboris. ¶ Vides aūt ex punctatio
ne p̄dicta. ꝙ in cōputatōe ascendentiū ⁊ descendentium concordat
vtrūqꝫ ius: q: in eis semp ꝑsona addita ꝑsone p carnis ꝓpagatio
nem gradum adijcit. ¶ Ad inueniēdum aūt gradus inter eos ꝫm
vtrunqꝫ ius: tolle hanc magistralē regulā Ascendentiū ⁊ descendē
tium. Quot sunt ꝑsone de quibus querit͛: cōputatis inter medijs
vna dempta. tot sunt gradus inter eas. ¶ Si igit͛ vis scire quantū
distat abauus a petrucio: vtroqꝫ cōputato ⁊ intermedijs: quinqꝫ
sunt ꝑsone: demas igitur vnā ⁊ quattuor sunt gradus. ¶ Item di
co de ipso petrucio ad abnepotē: q: eodē modo erit reperire quin
qꝫ ꝑsonas: ⁊ sic quattuor sunt gradus. Si velis videre quantū di
stat abauus petrucij ab abnepote petrucij. inuenies ibi nouē ꝑso
nas computato petrucio: ⁊ sic octo erunt gradus. ¶ Scias aūt ꝙ
iste petrucius nō habet totā consanguineitatē suā in arbore. Scis
enī ꝙ quilibet habet duos parētes: quattuor auos: octo ꝓauos:
⁊ sedecim abauos: ⁊ sic semp ascēdentes duplicant͛. vnde impossi
bile fuisset tot ꝑsonas in arbore scribere. ¶ Additio. Sed diceres:
An nūc quilibet natus habeat tot auos auias ꝓauos ⁊ ꝓauias ⁊c̄.
R̄ndet͛ ꝙ q̄libet qui iam nascit͛ ex legittimo thoro tot habet auos
⁊ auias ⁊c̄. Secus est de his qui nascunt͛ ex coitu incestuoso. Unde
sic ꝓbleuma. Dixerūt duo fratres videlicet Ticius ⁊ cineus patri
suo ꝓtheo. Pater ac aue nos benedicere velis. Quibus pater ait.
Filij nepotes fratres consobrini valete.

Sequitur Figura.

Nam ptheus habuit duas filias videlicet bertham et petruciam Ex quarum vna genuit Ticium: ex altera cineū. Ticius igit' et cineus sunt filij pthei et eius nepotes cum sit eorū auus. Et sunt inter se fratres: quia ex vno patre geniti. Et similiter consobrini. nam sunt duarum sororum filij. ¶ Aliud Probleuma.

Mater veniens ad filiũ suũ salutabat eum dicens. Salue nepos frater dixit filio suo mater. Uerum dicebat soluat qui soluere queat. Nam codrus ducebat in vxorem blancam. Ex qua genuit filiã Brittam. Post mortem blance Codrus cognouit filiam suã Brittam: et ex ea genuit pthum. Britta ergo videns filium suũ ait. Juxta qd dictum est in pbleumate. Et ita in hunc modũ varia pbleumata formari possent.

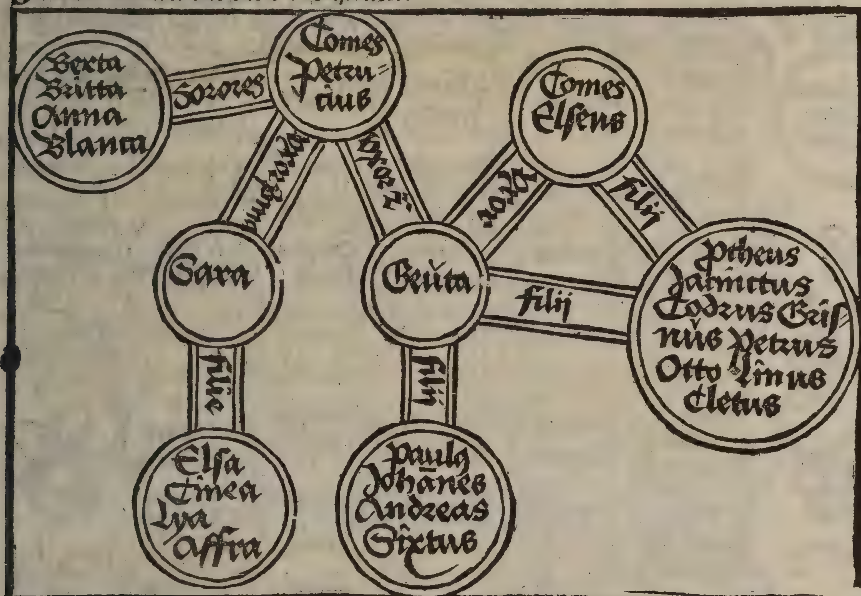
¶ Quero aũt vtrum inter ascẽdentes et descendentes phibitio copule cõiugalis excedat hodie quartũ gradũ. vt dicit Goff. in sum. de cõsang. et affini. §. Jtem quantũ. q nõ. p decre. non debet eo. ti. que generaliter loquit. ¶ Alij cõmuniter cõtradicentes. inter ascẽdentes et descendentes ppetuã esse phibitionem dicunt. et q ibi de quarto gradu dicit: in collateralibus locũ habere videt. Ad hoc xxxv. q. iij. pgeniẽ. et duobus c. sequẽtibus: in quibus dr. q olim nõ solum vsq ad septimũ gradum: sed etiã inquantũ erat noticia parẽtele extendebat phibitio. Ex quo ergo certum est alterũ ascendentem et alterũ descendentẽ: pdurat phibitio. Unde si Adam adhuc viueret nõ posset habere vxorem. Ad idem insti. de nup. §. j. ff. de ritu nup. l. nuptie. Et hoc verum esse puto. ¶ Ad collaterales transeamus ad fratrem et sororẽ: et causa breuitatis psequendo solum partẽ mediã arboris ad modũ vexilli: qua intellecta reliqua intelligitur: q p se patet. Dicamus de fratre et de descendentibus. Sub cellula fratris: est cellula fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis: ex illa fratris pnepos pneptis. modo frater petrucij est cum petrucio in primo gradu sm canones. et in scdo sm leges. Eius filius in scdo sm canones. in tercio sm leges. Eius nepos in tercio sm canones. in quarto sm leges. Fratris pnepos est ipi petrucio in quarto sm canones. in quinto sm leges. et sic debet esse vtraq punctatio. Et isti sunt collaterales ad petruciũ. q nõ descẽdunt ab ipso nec ipsi ab eis: sed a patre qui est cõmunis eorum stipes. Et tunc de cellula patris fecimus stipitem. Fac cõsequẽter stipitẽ de auo ex eo patruus vetter: amita paeß. Ex illa frater patruelis. des vetterñ sun. et amitinus. der pasen sun. Soror patruelis. des vetterñ dochter. et amitina. der pasen dochter. Ex illa horum filius filia. Ex illa horum nepos neptis. Patruus est cum petrucio in scdo gradu. Frater patruelis etiam in scdo gradu. filius in tercio. nepos in quarto sm canones Per leges aũt patruus est in tercio. frater patruelis in quarto: filius in quinto. nepos in sexto. et sic debet esse vtraq punctatio. Postea fac stipitem pauũ. vren. et habet filiũ patruũ magnũ. der groß vetter. et amitã magnã. dye

grossen pabe. auū ꝛ auiā: ꝛ auunculū magnū. den grossen ōheym. ꝛ materterā magnā. die grossen moemen. illos nō ꝓsequimur. Ex cellula patrui magni ꝓpior sobrinus propior sobrina. des grossen vetterñ sun vnd dochter. Ex illa horū filius filia. ex illa eorundem nepos neptis. Et qꝛ petrucius distat a proauo quē nūc feci stipitē in tercio gradu. ergo a patruo magno in tercio. ꝛ a propiori sobrino tercio. ꝛ a filio tercio: ꝛ a nepote qui exit lineā equalitatis quarto ꝰm canones. Scōm leges ꝟo distat petruciꝰ a patruo magno quarto. ꝛ a ꝓpiore sobrino quinto. ꝛ a filio sexto: ꝛ a nepote septimo: ꝛ sic debet esse vtraqꝫ punctatio. Modo fac abauū stipitem cum tribus primis filijs. scꝫ ꝓpatruo ꝓauo. vꝛ vetter. ꝛ ꝓauunculo. vꝛ ōhaym. De ꝓauunculo nō ꝓsequor. De cellula ꝓpatrui oritꝰ cellula horum filius filia: ex illa horum nepos neptis: ex illa horū ꝓnepos ꝓneptis. Isti oēs sunt cum petrucio in quarto gradu: qꝛ petrucius distat a stipite in q̄rto gradu. Et ex illa linea nullus exit lineā equalitatis. ergo oēs distant ab eo in quarto gradu. Scōm leges ꝓpatruus distat quinto: filius sexto: nepos septimo: pronepos octauo. ꝛ sic debet esse vtraqꝫ pūctatio ꝛc. ¶ Nunc videndū est quibus regulis gradus illorū colllateraliū cognoscantꝰ. ¶ Collateraliū equalis linee vnā trado regulam. scꝫ Collateralium in linea equali. quotto gradu quis eorū distat a cōmuni stipite: totto distant inter se: ꝛ sibi attinent hoc ꝰm canones. Exemplū (cū facis abauū stipitem) in petrucio: ꝛ ꝓnepote ꝓpatrui. nam illi sunt in linea equali: et quilibet distat a stipite quarto gradu. ergo ꝛ inter se distant quarto gradu: ꝰm leges ꝟo aliter est. ꝛ sic dicimus regulā Collateraliū in linea equali ꝰm leges quotto gradu quis eorū distat a cōmuni stipite: totto duplicato distant inter se ꝛ sibi attinent. ¶ Uides ergo ex supius dictis ꝛ ex punctatōe ꝙ p̄dicti petrucius et ꝓnepos ꝛ ꝓpatruus distant quarto gradu ꝰm canones. ꝰm leges octauo. Et insurgit illa diuersitas. quia ꝰm leges in collateralibus quelibet ꝑsona facit gradū. Unde duo fratres faciūt duos gradus ꝰm leges. sed ꝰm canones due ꝑsone faciunt vnū gradū: vt patet in cellula fratris: frater petrucij est cū petrucio in primo gradu ꝰm canones: in scdo ꝰm leges. Sed cōputatio legistarū ad aliud fit q̄ꝫ nostra. xxxv. q. v. c. ij. ad fi. Bene ergo subditꝰ ꝰm leges ꝙ in equali linea collateraliū: siue linea sit paris numeri siue disparis: nō est reperire disparem gradum. Uide in linea paris numeri scda vel quarta disparis numeri: prima vel tercia. In prima linea scds gradus: in scda quartus: in tercia sextus: in quarta octauus: qd nō est ꝰm canones. qꝛ in equali linea disparis numeri habemꝰ

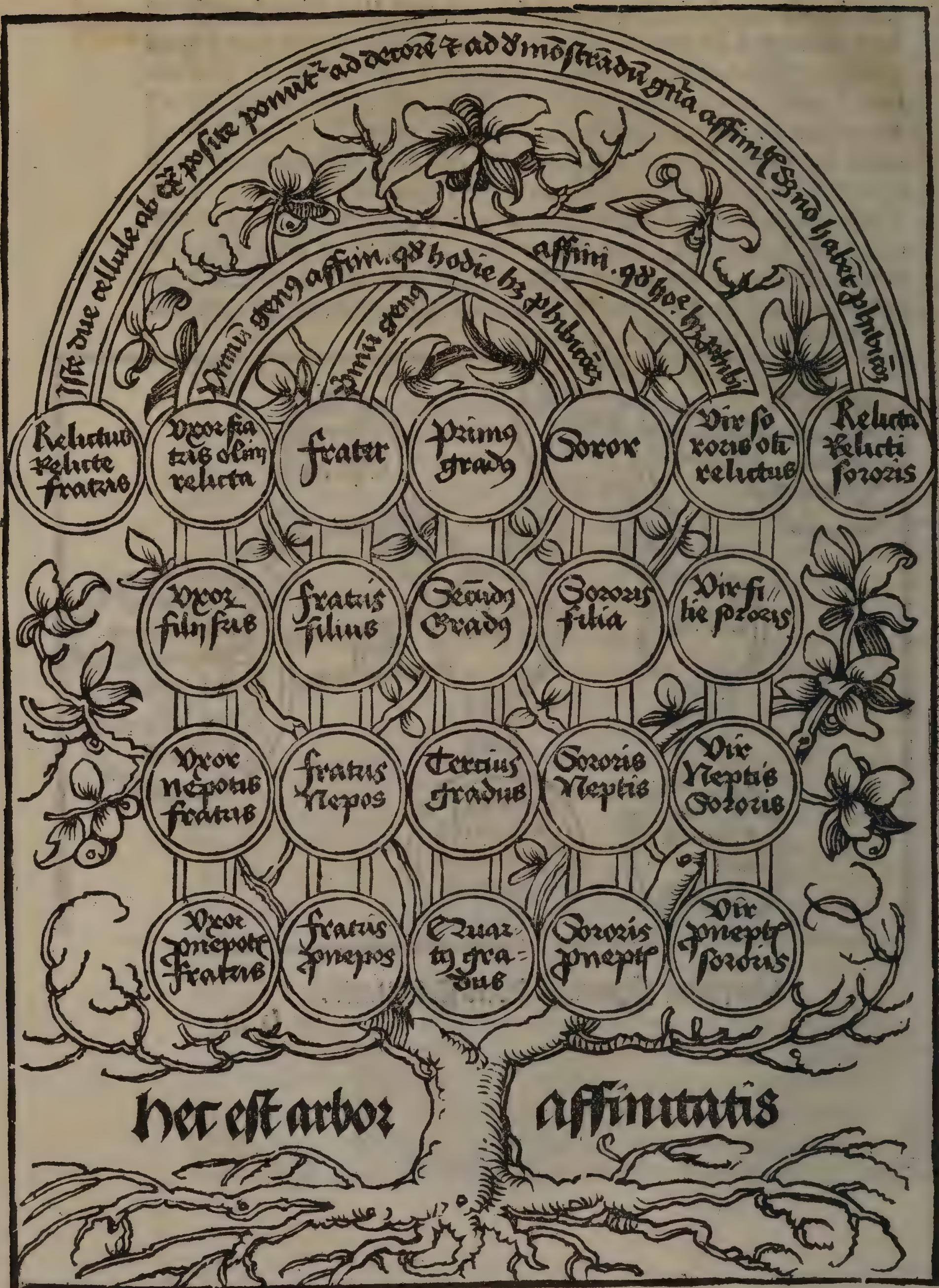
dispare gradū: q2 in p2ima p2imū: in tercia terciū: in quinta quintum. 7 sic de singulis. ¶ Nunc restat videre de collateralibus in linea inequali: circa quos tradit talis regula ꝑm canones. Collateraliū in linea inequali: quotto gradu remotio2 distat a cōmuni stipite: totto distant inter se. Exemplū pone (faciendo abauū stipitē) petrucij et filius ꝓpatrui sunt in linea inequali: computamus ergo a remotio2i. scȝ a petrucio qui distat a stipite quarto gradu: ergo a filio ꝓpatrui quarto. 7 idem in descendentibus vsq3 ad lineā equalitatis. Et hec est ratio ꝙ dicimus ꝑsona addita ꝑsone: vsq3 ad lineā equalitatis non crescit gradus. q2 ꝓpatruus: filius eius: nepos 7 ꝓnepos oēs distant quarto a petrucio. Sed aliter ꝑm leges ꝑm quas talē regulā tradimus. Collateraliū in linea inequali ꝑm leges quot sunt ꝑsone stipite dempto tot sunt gradus. Unde petrucius a stipite distat quarto a ꝓpatruo quinto: a filio ꝓpatrui sexto: a nepote septimo: a ꝓnepote octauo. 7 sic quelibet ꝑsona facit gradū. ¶ Uides ergo ex sup2adictis. ꝙ petrucius nō pōt ꝯtrahere matrimoniū cum aliqua de arbo2e. Distat em̄ a summo scȝ ab abauo: 7 ab ymo scȝ ab abnepote: 7 ab extremis collateraliū et ab oībus his quattuo2 gradus a medijs citerio2i: ꝑ qđ satis patet. ꝙ cū nulla cōtrahere pōt. Sed si exiremus in collateralibus: vtputa: si ꝓnepos ꝓpatrui vel ꝓnepos fratris ꝓcreasset filiā: potest petrucius cum illa cōtrahere: 7 licet contrahat in quinto gradu: remanet tñ cōsanguineitas quo ad ius succedēdi. ¶ P2ohibitio em̄ que ꝑ ius positiuū ꝓcesserat tolli potuit. sed naturalia sunt inuariabilia. v. dis. in p2in. ¶ Scire em̄ debes ꝙ cōmuniter dicunt docto2es. scȝ ꝙ abauus ꝓauus 7 auus sunt bigami. Dicentes ꝙ si nō essent bigami nō possent filij eo2um ꝯiungi: cum essent fratres: sed de hoc nō multū curo: q2 eadem rōne esset dicendū de alijs cellulis duplicibus: ꝙ ꝑsone earum essent bigame. Unde fingamus ꝑinde: ac si in qualibet duplici cellula haberemus quattuo2 ꝑsonas: vt si diceret ꝓpatruus 7 vxo2 eius ꝓamita 7 maritus. Unde duplicatio posita fuit: vt noīa demonstraret in vtroq3 sexu: nō vt eos cōiuges denotaret. ¶ Additio. Ut aūt faciliter gradus cōsanguineitatis tam ꝑm canones ꝙ leges possint nosci dicamus rōnē. Cur isti in tali vel tali gradu sint. Scđm em̄ canones petrucius est cū ꝓnepote ꝓpatrui in quarto gradu cōsanguineitatis. Et h ideo Nam si ascenderimus ad cōem stipitem ambo2ū inueniemus abauū a quo sicut sanguis tm̄modo quattuo2 gradibus descēdit in petruciū. Ita tm̄modo descēdit quattuo2 gradibus in ꝓnepotē ꝓpatrui. Patruus aūt magnus est cum petrucio tm̄ in tercio gra-

du. Cuius rõ est. q: cõis stipes amborũ est pauus: a quo sanguis q̃uis tm̃modo vno gradu in patruũ descenderit. descẽdt tñ in petruciũ tercio gradu. Legista aũt cum nõ curet sanguinis descensum ꝫ de bonis relictis tractat necessario singulas p̃sonas numerat. Sic tñ q̃ si petrucius haberet decem fratres oẽs essent sibi in scd̃o gradu. Nam petrucius tanq̃ primogenitus alijs in iure feudi p̃fert̃. Unde legista anteq̃ gradus numeret collateraliũ prius oẽs a quibus descẽdit: ascendẽdo numerat. ⁊ tandẽ ad illũ de quo querit̃ descẽdit. ¶ Sciendũ etiã q̃ in collateralibus equalis linee bene sequit̃ p illam regulã affirmando ⁊ negãdo. Ego ⁊ tu sumus cõsanguinei in equali linea. et ego possum accipe filiã tuã: ergo tu meã. Et negatiue. ego nõ possum accipe filiã tuã. ergo nec tu meã. Affirmatiua procedit in equali linea quarti gradus. Negatiua in tercio vel citeriori. Sed in linea inequali: illud nõ p̃cedit affirmando vel negando: q: si vnus est in quarto: et alter in tercio vel citeriori: qui est in tercio vel citeriori posset cõtrahere cũ filia eius qui est in quarto gradu: sed nõ econuerso. Unde p̃patrui: filius ⁊ nepos: ꝯtrahere possunt cũ filia petrucij: sed nõ ecõuerso. ¶ Demũ quero. An collaterales quorũ vnus est in quinto gradu a cõi stipite: alter in primo: puta filia petrucij et p̃patruus petrucij possint ad inuicẽ cõtrahere. Dicit Hostien. q̃ nõ. et hoc notat̃ supra eo. q̃ dilectio. ⁊. c. tua nos. et in summa huius ti. de cõsang. § sed nunq̃ in quinto ⁊ in primo. qđ p sua argumenta nitit̃ p̃bare sic. scꝫ q̃ pater ⁊ filius vna p̃sona censent̃. C. de impub. ⁊ alijs substi. l. vltima Sicut ergo petrucius non contrahit cum stipite: sic nec cum filijs stipitis. Bene facit p̃dicta decre. tua nos. vbi fratres vident̃ poni p stipite. Contrarium tenet Bern. ⁊ bene: quod colligitur ex glo. quã posuit sup eo. ti. c. vlti. et Ray. ⁊ Jo. de deo hyspanus. et hoc verissimũ est: quod p̃bant regule tradite supra eo. c. vlti. dum dicit. descendentiũ ab eodem: sed certum est. q̃ p̃patruus ⁊ petrucius descendunt ab eodem stipite. Preterea dices. q̃ inter eos est p̃hibitio ascendentium aut descendentiũ aut collateralium. De primo patet negando. quia certum est filium petrucij nõ descẽdisse a p̃patruo. Est ergo p̃hibitio collateralium: sed certum est q̃ isti distant quinto gradu. quid ergo impedit hos collaterales contrahere non video. ¶ Additio. Quidam Comes cum duodecim militibus venit ad curiam cesaris. Cui imperator. Dic comes illustris. Si milites attinent tibi. Et comes respondit. Hos duodenos viros mulier vna generauit. Quattuor sororij sũt. quattuor generi mihi. Hinc quattuor filij quibus deus me munerauit. Nam pe-

trucius comes habuit quatuor sorores. videlicet Bertham Brit
tam Annam ⁊ Blancam. Duxitqꝫ vxorem Saram de qua genuit
quattuor filias. videlicet Elsam Cineam Lyam ⁊ Affram. Hic co-
mes habuit quendam comitem vicinum. videlicet Elseum: qui ex
vxore sua Geuta genuerat octo filios. videlicet Protheū. ⁊ ille ac
cepit in vxorem Bertham: Jacinctū qui duxit Brittam: Codrū
qui copulauit sibi Annam: Grisnū qui duxit in vxorem Blancam
Petrum qui duxit Elsam: Ottonem qui duxit Cineam: Linum
qui duxit Lyam: ⁊ Cletum qui copulatus est Affre. Mortuo aūt
comite Elseo ⁊ Sara vxore petrucij. Ipse petrucius duxit in vxo-
rem Geutam: de qua genuit quattuor filios. videlicet Paulum:
Johannem: Andream ⁊ Sixtum.

Sequitur Figura Arboris Affinitatis.

Relictus Relicte fratris
Uxor fratris olim relicta
Frater
Primus gradus
Soror
Vir sororis olim relictus
Relicta Relicti sororis
Uxor filii fratris
Fratris filius
Secundus gradus
Sororis filia
Vir filie sororis
Uxor nepotis fratris
Fratris Nepos
Tercius gradus
Sororis Neptis
Vir Neptis Sororis
Uxor pronepotis fratris
Fratris pronepos
Quartus gradus
Sororis proneptis
Vir proneptis sororis
Hec est arbor affinitatis

AD Arborē Affinitatis ⁊ eius materiam transeamus. Et primo videndū est: quid sit affinitas: ⁊ vnde dicatᷣ: quo ipsius genera insurgāt ⁊ gradus ꝯputenᷣ. Deinde arborem formemus. postea ponemus quedam notabilia ⁊ quasdā questiones. ¶ Est autē affinitas ꝑsonarū ꝓximitas ex coitu ꝓueniens omni carens parentela: hoc ſm canones. Sed ſm leges. est ꝓximitas ex nuptijs ꝓueniens legittimis. Et requiritᷣ ſm leges ꝙ legittime sint nuptie nō interdicte vt contrahatᷣ affinitas. ff. de gra. l. nō facile. §. sciendum. ¶ Et dicitᷣ affinitas quasi duorū ad vnū finem vnitas: eo ꝙ due cognatōes diuerse ꝑ nuptias (ſm leges) vel ꝑ coitum (ſm canones) copulantur: ⁊ alter alterius cognatiōis finem accedit. vt in eadē. l. §. affines. Sed ꝙ ꝑ fornicariū et incestuosum coitum ſm nos canonistas contrahatur affinitas: patet ex eo qui cogno. cōsang. vxo. sue. c. discretionem. ⁊. c. penul. Sed cōsideratio legis fuit circa hereditates ⁊ tutelas deferendas: ⁊ ne cogatᷣ aliquis aduersus affinem testimoniū dicere. ff. de gra. l. iuriscon. in prin. ⁊. ff. de testi. l. iij. ⁊. iiij. q. iij. § itē in criminali. versi. item. l. iulia. Sed canon quo ad matrimonium ꝓhibendū ꝯsiderauit vnionē carnis que insurgit ex copula carnali. Et est videre ſm hoc ꝙ cōcurrere pōt attinētia cōsang. ⁊ affi. Ut si quis cognoscat cōsanguineā suā. oēs cōsanguinei vtriusꝙ sunt affines vtriusꝙ. ¶ Scias aūt ꝙ affinitas est ꝑpetuum impedimentū qd̄ ꝑdurat etiā mortua ea ꝑsona qua mediante cōtrahitᷣ. xxxv. q. x. fraternitatis. Nec oritᷣ affinitas ex pollutiōe extra ordinaria que fit extra claustra pudoris. xxxv. q. iij. extra ordinaria. ⁊ adde quod ibi notatᷣ. Et insurgit affinitas interdū cum publica honestate: interdū sine publica honestate. Et publica honestas interdū sine affinitate. vt si cognosco vxorem vel sponsam legittimā. hic impedimentum est publice honestatis ⁊ affinitatis. Si cognosco nō spōsam hic est affinitas sola. Si sponsam nondū cognoui: ibi sola publica honestas: hoc dico. ꝙ si mortua vxore tua. vis cōtrahere de dispensatione ecclesie cum consanguinea sua in quarto gradu vel citeriori: ⁊ ecclesia dispensat: ꝙ possis cōtrahere cum ea. nō obstāte ꝙ tibi sit affinis in tali gradu. ꝑ hanc dispensationē adhuc ꝯtrahere nō poteris. q: licet sit sublatum impedimentū affinitatis. nō tñ est sublatū impedimentū publice honestatis. ¶ Debes ergo facere exprimi. ꝙ possis cum tali cōtrahere nō obstante impedimento publice honestatis. ꝓ eo ꝙ desponsasti cōsanguineam suam in quarto gradu. vel citeriori: ⁊ nō obstante ꝙ est tibi affinis in quar-

to gradu ꝑ eo ꝙ dictam desponsatā carnaliter cognouisti: et tunc matrimoniū ꝓcedere poterit. ¶ Genus affinitatis cognoscit͛ per hanc regulā. Persona addita ꝑsone ꝑ carnis copulam mutat genus sed non gradum. versus. Mutat nupta genus sed generata gradū. Isto modo Si is qui est mihi in scd̄o gradu ꝯsanguineitatis cognoscat mulierē: illa est mihi in scd̄o gradu affinitatis: ⁊ primo genere. Si alius eā cognoscat: ille attinet mihi in scd̄o genere affinitatis: ⁊ in scd̄o gradu. Et si ille aliā mulierē cognoscat: illa mihi attinet in tercio genere affinitatis et in scd̄o gradu. Sed qꝛ solū primū genus habet hodie ꝓhibitionē. Et qꝛ Bern̄. plene tradidit de cōsanguineitate et affinitate. Non debet. in glosa. sup verbo in scd̄o ⁊ tercio genere. circa hoc nō insisto. Ergo si ꝑsona mihi cōsanguinea ꝯiungat sibi aliā ꝑsonā carnali copula: ꝑsona illi ꝯiūcta est mihi affinis in primo genere affinitatis. Et si ꝑsona ꝯiūcta attinēs mihi in primo genere affinitatis carnali copula se alteri ꝑmisceat: ille mihi attinet in scd̄o genere affinitatis. Si affinis mihi in scd̄o genere aliquā cognoscat: illa est mihi affinis in tercio genere: ꝫ in eodem gradu. ¶ Est igit͛ videre de gradibus. Certū eīm est. ꝙ affinitas non habet hodie ꝓhibitionē nisi in primo genere: ⁊ in illo vsqꝫ ad quartū gradū: sed affinitas nō habet suam specialem cōputationem graduū: sed cōputant͛ gradus affinitatis ꝫm gradus ꝯsanguineitatis. Si ergo ꝯsanguineus tuus cognoscat mulierē: ⁊ vis scire quotto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa. vide quotto gradu: est ille cōsanguineus tibi ꝫm regulas quas tradidi in ꝓrima arbore: ⁊ quotto gradu est ille tibi ꝯsanguineus: totto mulier illa est tibi affinis ⁊ semꝑ in primo genere affinitatis. ¶ Nunc formemus arborē. In medio arboris sunt quattuor cellule. In prima supiori ponit͛ primus gradus. in scd̄a scd̄s. in tercia tercius. et in quarta quartus gradus. Et de his primo querit͛: quare ponat͛ in medio fratris ⁊ sororis? Scd̄o quare nō exprimat attinentiam: dicendo primus gradus affinitatis. ⁊ sic de singulis. ¶ Ad primū dicit͛ hoc fuisse vt det͛ intelligi. ꝙ affinitas orit͛ ex ꝯsanguineitate: et ꝙ ab vtroqꝫ sexu virili ⁊ femineo ꝯtrahit͛ affinitas. ¶ Ad scd̄m dic attinentiam nō fuisse expressam vt illa cōputatio graduū ad ꝯsanguineitatē ⁊ affinitatē referat͛. Vn̄ frater ⁊ soror sunt in primo gradu cōsanguineitatis: ⁊ frater ⁊ vir sororis sunt in primo gradu affinitatis. ⁊ sic de alijs. ¶ Deinde a latere dextro dicte linee ponitur alia linea quattuor cellulas ꝯtinēs. In quarū prima scribit͛ frater In scd̄a fratris filius. In tercia fratris nepos. In quarta fratris ꝓnepos. Ad dorsum huius ponit͛ alia linea ꝯtinēs alias quattuor

cellulas:in quarū prima scribit uxor fratris olim relicta. In scda uxor filij fratris. In tercia uxor nepotis fratris. In quarta uxor pnepotis fratris. In latere sinistro sunt alie quattuor cellule: quarum prima soror. Scda sororis filia. Tercia sororis neptis. Quarta sororis pneptis. Ad dorsum harum sunt alie quattuor. quarū prima vir sororis olim relictus. scda vir filie sororis. tercia vir neptis sororis. quarta vir pneptis sororis. Ponunt etiam alie due cellule: vna a dextro latere. continens relictus relicte fratris. Alia a sinistro. relicta relicti sororis. que fm omnes ponunt ad decorē et ad demonstrandum genera affinitatis. que hodie phibitionem nō habent. Adhuc habes duas lineas reflexas. quarum vna orit in cellula fratris: et terminat in cellula viri sororis. in qua scribit primum genus affinitatis. Item alia linea reflexa. que orit in cellula sororis. et finit in cellula vxoris fratris in qua idem scribitur.

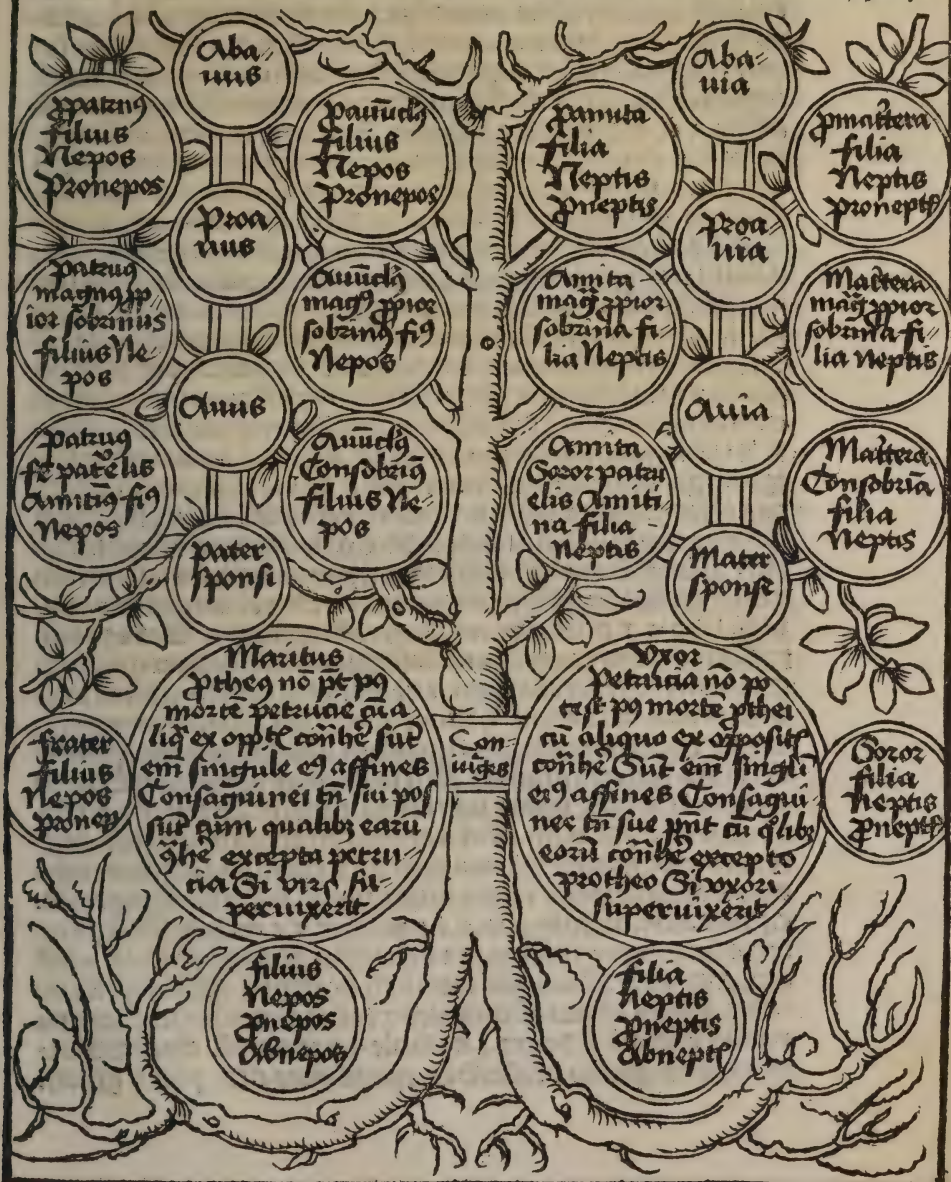
¶ Circa hoc quero. Quare in cellula vxoris fratris ponit olim relicta: quod non ponit in alijs cellulis inferioribus eiusdem linee? Et dic hoc factum fuisse pp ter cellulam que ponit ad dorsum illius. quasi diceret. frater habuit vxorem. et mortuo fratre. vxor ab eo relicta cōtraxit cum alio viro: illa demum mortua. iste relictus a relicta fratris vult cōtrahere cum sorore nunquid potest? Olim non poterat. quia erat sibi in scdo genere et in primo gradu. hodie vo potest. Idem sit repetitum quo ad cellulam viri sororis.

¶ Ad cognoscendum ergo gradus affinitatis et genus: tam ex forma arboris q ex prius dictis. Tolle hanc solā regulā magistralē. Per carnalem copulam viri et mulieris. inter cōsanguineos mulieris et virum. et inter cōsanguineos viri et mulierem: contrahit affinitas primi generis. et eiusdem gradus cuius est consanguineitas. Quare autē in regula dicat: p carnalem copulam viri et mulieris: et non viri et vxoris. Collige ex his que prius dixi in principio. Inter cōsanguineos aūt mulieris et virum. et inter cōsanguineos viri et mulierem: ideo dixi. quia inter virum et mulierem non contrahitur affinitas pprie. sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri et mulieris: nulla est affinitas. Unde duo fratres cōtrahunt cum duabus sororibus. pater et filius: cum matre et filia. Sed et affinitas inter consanguineos mulieris et ipsum virum. Inter cōsanguineos viri et ipsam mulierem supra. de csang. et affini. q sup his. primi generis quare dixerim. etiam ex superioribus patuit. Et eiusdem gradus cuius est cōsanguineitas. Uide hec in arbore. Nam frater et soror sunt in primo gradu cōsanguineitatis. maritus sororis est fratri in primo gradu affinitatis. et sic

etiam vxor fratris sorori. et sic filia sororis. est filio fratris et ipsi fratri in scdo gradu cōsanguineitatis. maritus eius in scdo gradu affinitatis et econuerso. et sic de reliquis. Unde vir pneptis sororis: attinet fratri et omnibus descendentibus qui sunt in arbore quarto gradu affinitatis. et hoc ideo. quia toto gradu cōsanguineitatis attinet pdictis ipsa pneptis sororis qui sunt in arbore. Ideo dixi. quia si pnepos fratris haberet filium. ille excederet lineam equalitatis. et sic attinet quinto gradu ẜm regulas traditas in arbore cōsanguineitatis. ¶ Additio. Uerum vt minus industriosis possint conuenientius gradus affinitatis assignari. Et psone cum quibus contracta est affinitas pter carnalem copulam viri et mulieris Nota sequentem arborem.

¶ Attamen ne tm̄modo doctis sed et ipsis laicis det᷑ modus facillimus quas mulieres vitare debeant ratione affinitatis. Notentur sequentes riemi.
¶ Heyrat jn kain geschlecht zwir. Nym auch kaine frawen dir. Uor hin auß geschlecht deinem. Hat auch gehabt ainen. Gefatterschafft vnd weltlichs frewndt rechten. Dein geschlecht aygen sol du vermeyden. Zu andern frawen magst du dann frey heyraten.

¶ Expositio vocabulorum Affines significantium.
Socer pater sponsi aut sponse. Socrus mater sponsi aut sponse Gener maritus filie. Nurus vxor filij. Sororius maritus sororis aut consanguinee. Glos vxor fratris aut cōsanguinei.

Agnati et cognati spōsi
Agnate ꝛ cognate spōse
Aba uus
Proa uus
Auus
Pater sponsi
Aba uia
Proa uia
Auia
Mater sponse
filia Neptis Pneptis
Nepos
Amita Soror patruelis Amitina filia Neptis
Matertera Consobrina filia Neptis
Maritus
Vxor
Con iugꝭs
Frater filius Nepos pronep
Soror filia Neptis Pneptis
filius Nepos Pnepos Abnepos
filia Neptis Pneptis Abneptis
superuixerit

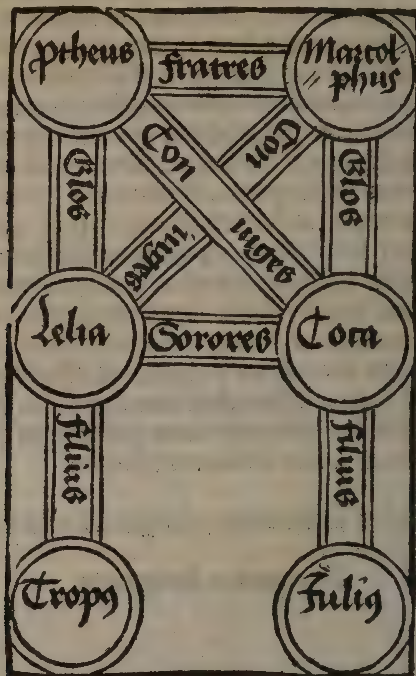
¶ Post hoc notandū. q̄ istud p̄cise nō sequit᷑. Ego ⁊ tu sumus affines. ergo et filius quem p̄creo est tibi affinis. nam interdum fili⁹ meus mutat genus attinentie. quia ego sum tibi affinis: ⁊ ipse consanguineus. interdū nil attinet tibi. interdū mutat gradum. interdum nec mutat genus nec gradū. Exemplū. si ego ⁊ tu affines sumus p̄ appositionē mei. q: ego contraxi cum consanguinea tua. si ex dicta cōsanguinea tua filium p̄creo ille est tibi cōsanguineus nō affinis. ⁊ sic mutat genus attinētie. Sed si ego maritus cōsanguinee tue: ex alia muliere filium p̄creo: ille nec est tibi cōsanguineus nec affinis. Si v̄o tu cōsanguineus vxoris mee filium p̄creas. filius ille nō mutat genus attinentie. q: tu pater es mihi affinis ⁊ ipse affinis. Sed si tu ⁊ vxor mea eratis in equali linea vel in inequali. sed tu eras remotior. puta q: tu eras in tercio: ip̄a in sc̄do vel primo: tunc ip̄e filius mutat gradum. quia tu pater es mihi in tercio gradu affinitatis. ⁊ ipse in quarto. Si v̄o tu ⁊ vxor mea eratis cōsanguinei in linea inequali. sed vxor erat remotior. vt q: in tercio gradu. ⁊ tu in sc̄do: tunc filius tuus nec mutat genus nec gradum quia tu mihi affinis ⁊ ipse affinis. tu in tercio ⁊ ipse in tercio gradu ¶ Item nota. q̄ illud etiam nō sequit᷑. Ego ⁊ tu sumus affines: et ego nō possum accipere filiam tuam: ergo nec tu meam: q: si haberem cōsanguineam tuam in vxorē: tu bene posses cōtrahere cum filia mea quam habui ex alia muliere. quia affinitas nō contrahit᷑ inter cōsanguineos viri ⁊ cōsanguineos mulieris. sed inter virum ⁊ cōsanguineos mulieris. ⁊ inter mulierem ⁊ cōsanguineos viri. vt dixi supra. ⁊ p̄batur de consang. ⁊ affi. q̄ sup̄ his. Sed ego non possem cōtrahere cum filia tua: nisi forsan illa excederet quartum gradum. vt q: esset in quinto. ⁊ est simile s̄m quod dixi supra in p̄ximo arbore circa finem. ¶ Nunc querit᷑. An affinitas inter ascendentes ⁊ descēdentes habeat p̄petuam p̄hibitionem. an extendat᷑ tm̄ vsq̄ ad quartū gradum. Et si teneremus opinionem Hoff. de qua dixi in arbore p̄xima supra circa medium. diceremus q̄ vsq̄ ad quartū gradum tm̄. Sed tenendo cōtrariam opinionem. diceremus q̄ p̄hibitio sit p̄petua. dicit em̄ textus. q̄ ita abstinere debemus a consanguineis vxoris sicut a p̄prijs. supra de cōsang. ⁊ affi. c. j. xxxv. q. iij. de p̄pinquis. ⁊. c. equaliter. ⁊. c. nullus. Si ergo inter cōsanguineos ascēdentes ⁊ descēdētes p̄hibitio extendit᷑ in infinitū. ergo inter affines. Ad idem insti. de nupt. § affinitatis. Et dicit lex. q̄ tales affines ascendentes ⁊ descendentes habent᷑ loco parentū ⁊ liberorū. ff. de gra. l. nō facile. § ⁊ retro in fi. Eodē mō formari posset questio de affinibus. quorū vnus est in primo gradu.

alter in quinto sicut in cõsanguineis dixi supra in prima arbore in fine. An aūt liceat diuersis temporibus in vxores duas cognatas habere: scz vxores duorū fratrum: et an cõiuncti olim in gradu p̄hibitio hodie p̄misso: simul remanere possunt? De hoc vide quod notat̄ supra de ꝯsang. et affini. c. nõ debet. Ultimo querit̄ ad vtrãq; arborē. an p̄hibitio ꝯsanguineorū vel affiniū cõiungendorū p̄cedat ex p̄hibitiõe diuina vel humana. et quare facta fuerit hec p̄hibitio? Breuiter scias. q͡ olim p̄pter necessitatē frater necessario habuit cum sorore cõtrahere. et cõsanguinei cum ꝯsanguineis. vnde tunc in collateralibus nõ erat p̄hibitio. hoc fuit a principio generis humani in filijs et nepotibus Ade. Hoc etiā fuit post diluuiū in nepotibꝰ Noe. In leuitico vero sparsim videlicet. xviij. xx. xxvij. caplis p̄hibite fuerunt. xij. p̄sone. quas vide circa notata. de resti. spo. litteras. et de diuor. c. gaudemus. ¶ Demū ius positiuū canonicum p̄hibuit ꝯsanguineos et affines primi generis cõiungi in septimo gradu et citeriori: que p̄hibitio postea vsq; ad quartū gradum est restricta. supra. e. ti. nõ debet. Reuocatis etiā quibusdam alijs p̄hibitionibus. vt ibi patet. Reuocatio vero fuit ex causa que ibi ponit̄. et supra de testi. c. licet ex quadam. p̄ qđ patet. q͡ p̄hibitio partim procedit ex iure diuino. et partim ex positiuo. vnde in scđo gradu equalis linee collaterales cõtrahere possunt iure diuino: s̄ nõ positiuo. Ratio vero p̄hibitiõis sumit̄ ex. xxxv. q. j. § j. c. j. fuit em̄ p̄pter charitatē ampliandā. nam si cõtraherē cum sorore: idē esset pater et socer. mater socrus. vir et frater etc̄. Sed si aliū habeo patrem. aliū socerū. numerosius charitas se p̄tēdit. In qua vniuersi fideles et p̄sertim studentes cõtiuuo p̄seuerent: p̄ gratiam eius qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Explicit lectura sup̄ Arboribus ꝯsanguineitatis et affini. Jo. an.

Sequuntur Enigmata.

¶ Additio. Sequunt enigmata. Nam ptheus et Marcolfus habentes apud se duos pueros a quodã ptranseunte interrogabãt Cuius sunt hi duo pueri? At illi dixerũt. Hi sũt filij nostri filij vxorum nostrarũ filij Glociũ nostrarũ et sunt inter se consobrini ẜm legem dei. vulgariter. Das sein vnsere kindt vnser geschweihen jr můter sindt. Si sein geporen auẜ zwaien schwestern das alles pilichen ist geschehen. Nam ptheus et Marcolfus fratres cõtraxerunt cum duabus sororibus. Sic q ptheus cum Coca. Marcolfus cum lelia. Et quidã ptheus genuit ex Coca Juliũ. Sed marcolfus ex Lelia Tropũ. De quibus duobus pueris facta est questio premissa.

¶ Aliud Enigma. Quidam rusticus nomine Quirinus ludebat cum quodam puero nomine Quintino. Interrogatus aũt a quodam cui Quintinus attineret. Quirinus rñdit. Hic est filius meꝰ ꝛ filius socrui filij mei frater nurui mee ꝛ filij mei ꝫm legẽ dei. Ratio istius fuit. Nam Quirinus pater et filius eius leocippus ꝯtraxerũt cum matre ꝛ filia. Quintinus aũt genitus est ex matre Tabita cuius coniunx fuit Quirinus. vulgariter dicit Quirinus.

Des knaben ich vater pin. Sein můter meines suns schwiger ist.
Mein schnuer ist sein schwester. Und söllichs alles recht zu get.

Quirinus — pater et filius — Leocippus
Soror Nurus — Con iuges — Con iuges — Socrus Gener
Leodia — filia et mater — Tabita
Soror — Mater
Quintinus filius

¶ Tercium enigma. Sedebant due mulieres simul quarum vna dicebatur Zephora: alia Phua. Et habebant in gremijs suis duos pueros. videlicet Petrinũ ꝛ Paulinũ. Aliqui aũt p̄tereuntes querebant cui illi pueri attinerent. Quibus matres respondebãt. Hi sunt filij nostri ꝛ filij maritorũ nostrorũ. Filij duarũ socruum: ꝛ filij duarum nurium. Filij filiorũ nostrorũ. Fratres virorum nostrorũ. Et quilibet est alterius patruus ꝛ nepos: ꝛ tñ ex legittimis sũt ꝓgeniti thoris. vulgariter dicit matribus. Sagt an jr frawen vnuerzait. Wes sein dye knaben gemaydt. Responsio. Soll wir

der frag nit sein vertragen. Unser sein dye knaben. Sye sein kindt unser mannen. Geporen auß zwayen schwigern. Zwayer schnür sein sye kindt. Geporen auß vnnsern sun. Unnser mañ sein jr prueder. Ainer ist des anndern vetter. Wilst du prueder kindt enicklen nennen. Auch jn dem selbigen geschlecht sol du sye erkennen. Welichs doch kumbt von rechter heyrat. Got rat wie es zu gat.
¶ Casus fuit talis. Mulier nomine Ticia habuit filium nomine Proculum. Fuitq ei quedam vicina nomine Lya habens filium nomine Ruben. Dixit aũt Ticia ad Lyam. Da mihi filium tuum Ruben in maritum. Et ego dabo tibi filiũ meũ Proculũ in virum. Et factum est. Genuit ergo Proculus ex Lya filium nomine Petrinum. Et ruben genuit ex Ticia filium noie Paulinum.

Sequitur Arbor cognationis spiritualis.

Arbor cognatiōis spūalis

Suscipiens
Baptisans
Confirmās

Filii
Suscipientis
Baptisantis
Confirmātis

Uxor
Prius cognita
Suscipientis
Baptisantis
Confirmātis

Nullū impedimentū

Impedimentum

Nullū impe dimentum

Nullū impe dimentum

Impedimentum primum

Impedimentum secundum

Impedimentum tercium

Impedimentū quartum

Impedimentum quintum

Fres sorores
Suscepti
Baptisati
Confirmati

Parentes
Suscepti
Baptisati
Confirmati

Susceptus
Baptisatus
Confirmatus

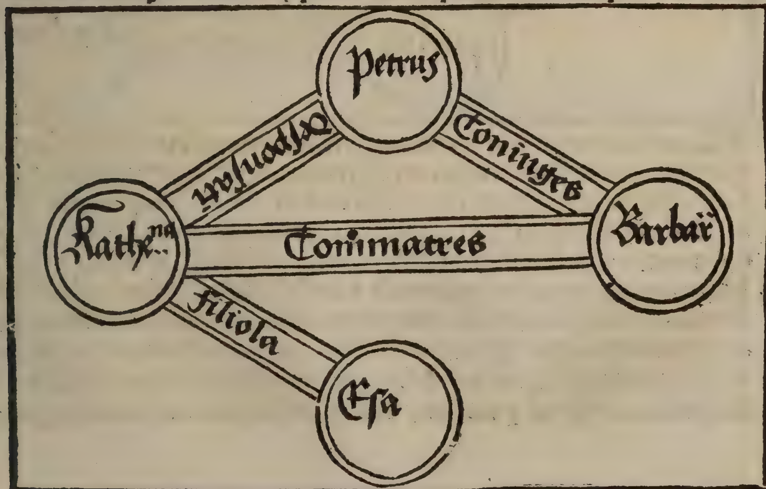
Circa lecturam Arboris Cognationis spiritualis iuxta modū ⁊ formā traditionis egregij doctoris Johannis Andree in sua lectura arboris consanguineitatis ⁊ affinitatis conformiter ꝓcedendo. Primo videndū est quid sit cognatio spiritualis. Scdo quottuplex sit. aut quot eius species seu gradus. Tercio vnde ⁊ qualiter contrahat᷑. Quarto quis sit cuiuslibet speciei effectus. Deinde arbor formabitur. Postea ponent᷑ notabilia aliqua: ⁊ quedā questiones. Et in fine dabit᷑ breuis regula ad faciliter inueniendā omnē spiritualē cognationē: sine librorū ⁊ arboris inspectione. ¶ Quo ad primū dico ꝙ cognatio spiritualis est attinētia seu ꝓximitas ꝓueniens ex sacramēti datione: vel ad id tentione. Sic describit Joh. an. in breui summa sup quarto decretaliū. similiter ⁊ plures alij doctores ita describūt. ¶ Ad scdm dico. ꝙ tres sunt ipsius species seu gradus eius. Prima dicit᷑ compaternitas: que attendit᷑ inter spiritualem patrem pueri: ⁊ carnalem patrē. Scda dicit᷑ paternitas: que attēditur inter baptisantē ⁊ baptisatum: siue inter illum qui suscipit ⁊ eum qui suscipit᷑: siue sit masculus vel femina. Tercia dicit᷑ fraternitas: que attendit᷑ inter filium tuū spiritualem: ⁊ filios tuos carnales. Et ad has tres species: omnes spūales ꝓpinquitates reducunt᷑. Ad terciū dic. ꝙ contrahit᷑ cognatio spūalis in tribus duntaxat sacramētis: cathecismo scꝫ baptismo ⁊ confirmatione. Et licet cathecismus ꝑ se nō sit vnum de septem sacramētis: tñ ad propositum sub baptismo cōtinet᷑: qui em̄ cathecismū recipit ꝓperat ad baptismū. Sed ratio quare in baptismo ⁊ cōfirmatione ⁊ non in alijs sacramētis contrahit᷑ cognatio spiritualis est. qꝛ in baptismo renascit᷑. ⁊ confirmatio in fronte illum cōfirmat. de conse. dis. v. c. j. ⁊. ij. qđ nō est in alijs sacramētis. Ex p̄missis itaqꝫ patet: qualiter spiritualis cognatio contrahat᷑. scꝫ baptisando: aut cōfirmādo: suscipiendo siue leuando: qđ idem est atqꝫ tenendo. ¶ Sed sciendum ſm Hosti. ⁊ Ray. in summa sua eo. ti. § ij. ꝙ duplex est seu dupliciter contrahit᷑ cognatio spūalis. directe scꝫ et indirecte siue oblique. Directa est. vt si ego suscipiam filiū tuū vel tu meū. Obliqua siue indirecta seu emergens est: vt si alter coniugū matrimonio cōsumato: leuet puerū de sacro fonte: vel teneat ad ꝯfirmationem: vbi ambo cōiuges erunt ꝯpatres parentibus infantis eo. ti. martinus. Ille aūt indirecte qui nō suscipit sed ꝑ obliquum mediante scꝫ eius coniuge qui directe suscipit cōtrahit. Quoniā coniuges cōmunicāt sibi actiones. vt. xxx. q. iiij. c. j. ⁊. c. si quis vnus. Si

aũt filius alterius coniugis tm̃ leuat᷑ de sacro fonte: nõ ꝑpter hoc alter cuius nõ erat filius fit compater leuantis. vñ⁹. Ambos compatres facit actio: passio nunq̃. Dictum aũt est supra notãter: matrimonio cõsumato. qm̃ si post cõpaternitatẽ tecum cõtractã contraxi cum vxore. vel post matrimoniũ cõtractum cum vxore anteq̃ tamen matrimoniũ cõsumaui tecum cõpaternitatem contraxi. talis vxor non efficit᷑ commater tecũ. Ratio: q꞉ p vnionem carnis sequentem nõ transit᷑ ad vnionem spũs p̃cedentem. xxx. q. iiij. post vxoris obitũ. et de hoc in dicto. c. martinus. ¶ Ad quartũ dic. Qꝫ effectus cuiuslibet speciei cognationis spiritualis contracte in cathecismo qui baptismum p̃cedit est: ꝙ impedit matrimoniũ cõtrahendum. sed nõ dirimit post cõtractum. vt legit᷑ ⁊ notat᷑ eo. ti. con tracto. licet bene ibidem. et in. c. veniẽs. dicat ꝙ dirimat ⁊ male. q꞉ sic hodie determinatum est. eo. ti. c. ij. li. vj. Effectus aũt cuiuslibet speciei spiritualis cognationis contracte in baptismo ⁊ confirmatione est impedire matrimoniũ contrahendum ⁊ dirimere post cõtractum. xxx. q. j. si quis filiastrũ. ⁊ eo. ti. c. j. ⁊ li. vj. Et hoc est impedimẽtum ꝑpetuum. Durat em̃ inter quascunq̃ ꝑsonas in quibus fuerit cõtractum. etiam mortua ea persona ꝑ quam seu qua mediante fuit cõtractum. Quare aũt secus in cathecismo ⁊ secus in baptismo ⁊ confirmatione. vide eo. ti. c. ij. ⁊. iij. li. vj. ꝑ Joh. an. ¶ Format᷑ aũt arbor sic. Superius quattuor: inferius due cellule ponant᷑: trahãt᷑ quinq̃ linee. Tres scꝫ a cellulis a b c. ad d cellulã f. due vo a cellulis a b c. ad cellulas d e. ⁊ scribat᷑ tam in cellulis q̃ inter eas atq̃ supra ipsas lineas: sicut ad oculũ videtur in ipsa arbore ostensa. que hoc loco poterit iuxta textum vel in margine poni. que quidem arbor tam clara est atq̃ tam facilis formationis ꝙ non est opus latius hic de eius formatione dicere.

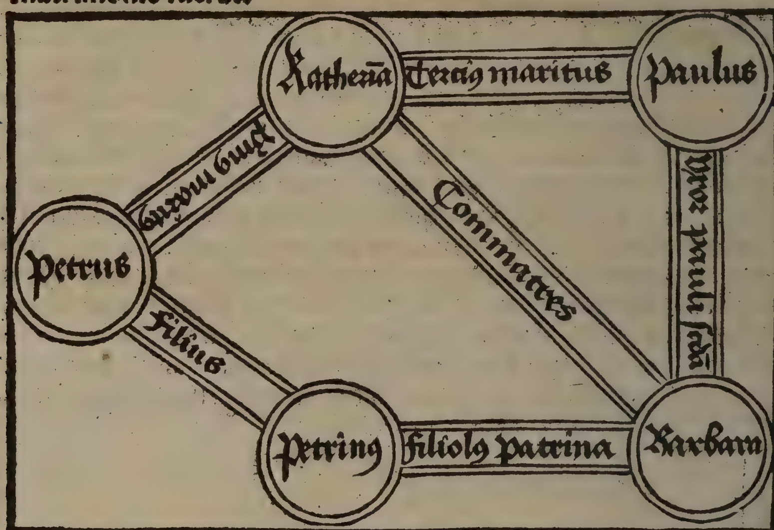

¶ Nunc transeo ad notabilia. ¶ Notando primo, ꝙ in cognatõe spirituali etiã actiue cõtrahenda: nõ est differẽtia in sexu, vt habes c. veniẽs. e. ti. ¶ Scḋo sciendũ circa lineã in qua ponunt᷑ cõiuges. q᷑ ad hoc ꝙ cõiuges cõicent sibi actões requirit᷑ coniugiũ siue matrimoniũ fore carnali copula prius cõsumatũ ante cõtractã cõpaternitatẽ, put etiã dictũ est supra in responsione ad terciũ. q᷑ ꝑ vnionem carnis sequentẽ ⁊c̄. vt ibidem. ¶ Tercio notandũ. ꝙ non solum filio legittimo nõ põt copulari filia spiritualis. sed neq̄ illegittimo. e, ti. c. fi. Filio aũt adoptiuo spiritualis filia legittima copu-

latur. vt no. Inno. et Jo. an. sup rubrica eo. ti. ꝛ Joh. xxx. q. iij. in summa. ¶ Utrum aūt ex ꝯcubina acquirat hec spiritualis cognatio. glosa scda. e. ti. c. j. li. vj. videt velle ꝙ sic. Sed archidyaconus cōtrariū ibi plene notat: ꝛ hoc verius videt. Nam cōtingere posset ꝙ vna publica meretrix efficeret mater spiritualis vnius totiꝰ cōmunitatis. ¶ Ultimo ꝛ quarto notandū. ꝙ exemplū supra positum de patre vel matre suscipiēte aut leuante. sil'i modo potest ꝛ debet poni. ꝛ intellige de baptisante ꝛ cōfirmāte quo ad baptisatū et cōfirmatū ꝛ filios suos naturales si quos habet. eo. ti. c. j. li. vj. ¶ Nunc restant alique questiones. Et querit primo. Utrum filij duorū cōpatrū possunt adinuicē contrahere siue copulari matrimonialiter. Respondet. Si p eos aut eorū alterū parentes ad cōpaternitatē venerunt: nullo modo possunt contrahere. immo qñcunqꝫ agit de illa psona p quā ad cōpaternitatē talē puenit: semp matrimoniū est dirimendū. Sed hi p quorū neutrū est deuentum ad cōpaternitatē possunt de iure cōmuni cōtrahere. posset tñ certa ꝛ specialis consuetudo loci: dyocesis seu ecclesie metropolitane obstare. que si nō seruaret scandalū generaret. Si igit talis cōsuetudo sit. tunc certe seruāda est: siue sit in cōtrahēdo siue separādo. e. ti. c. j. ꝛ. c. sup eo. ¶ Scdo querit. Utrum quis duas cōmatres successiue possit habere in vxores? Respondet ꝙ sic. si cōmaternitas matrimoniū pcessit. Et pꝫ exēplariter in sequēti figura. Nam katherina vt virgo leuauit barbare filiū noie Esam ex baptismo. Petrus aūt duxit katherinā in vxorē: ꝛ anteqꝫ traduceret eā mortua est in virginitate. Et qꝛ barbara vidua erat licuit ei ducere barbarā. Nunqꝫ em̄ fuerat ꝯpater sil' cū ipa katherina ipsiꝰ barbare.

Si aūt ipsa cōmaternitas sequit matrimoniū cōsummatū. dicendum tunc est. Si alia mulier filiū vxoris tue quē de alio viro susceperat leuauerit de baptismo: ista est cōmater vxoris tue. tibi autē nō est cōmater. q2 cōiuges nō cōmunicant sibi passiones. vñ post mortē vxoris tue tu illam eius cōmatrem etiā poteris habere vxorem. De hoc Ray. 7 Hosti. e. ti. §. fi. in prin. ¶ Exēpli gratia. Barbara leuauit Katherine vxori petri filium petrinū ex sacro fonte. Mortuo autē Petro Katherina desponsat Paulo. Tandē etiā defuncta Katherina paulus licite recipit in vxorē Barbarā cōmatrem vxoris sue prioris: que tñ cōmaternitas subsecuta est matrimoniū vtriusq3 tam Katherine q3 Barbare. Nam 7 Barbara in matrimonio fuerat.

¶ Et nota. q cognatio spiritualis tm̄modo orit in duobus sacramentis. videlicet baptismo et cōfirmatione. Cuius ratio est. quia sicut est duplex generatio carnalis vna in vtero alia ex vtero. Ita duplex est generatio spiritualis vna in baptismo vbi homo nascit q̄si in vtero ecclesie. Alia in cōfirmatiōe vbi hō q̄si ex vtero nascit. Nam recipit gratiā nō tm̄modo ad esse spūale: sed q̄ ad robur cōfitendi christū publice. Et q2 in generatiōe carnali homo debet habere parētes: ideo in generatiōe spirituali debet habere patrinos. Ex his patet. q filij carnales sacerdotis nō possunt contrahere cū aliqua earum quas pater baptisauit. vt habet a docto. de cogna-

tione spirituali lib. vj. Iterum patet. q quis confessor dicatur pater spiritualis ratione doctrine. Non tamen est pater spiritualis generationis. Unde nulla cognatio spiritualis contrahitur inter ipsum et confessum. Nunc vltimo danda est regula vnica ad omnes species spiritualis cognationis faciliter inueniendas. Et primo scias. q licet doctores in ista materia cōmuniter viginti casus ponant. tamen volo hos omnes ad quinqꝫ redigere. et sub vnica regula quinqꝫ membri omnes viginti sufficienter cōphendere. Saluo tamen intellectu mox infra dicendo: vt res eo facilior et breuior fiat. Sit igitur talis regula. Inter leuantem et leuatum. Inter cōiugem leuantis (intellige prius carnaliter cognitum vel cognitam) et leuatum. Inter pueros leuantis et leuatum. Inter leuantem et parentes leuati. Inter coniugem leuantis (intellige prius carnaliter cognitum vel cognitam) et parentes leuati contrahitur cognatio spiritualis. Et ꝓ pleno intellectu regule hoc solū aduerte. q sicut dictum est de leuante et leuato: ita omnimodo similiter intelligere debes de baptisante et baptisato. cōfirmante et confirmato. ac tenente ad confirmationem et tento.

¶ Sequitur Arbor Cognationis Legalis.

Arbor cognationis legalis seq' hac sub figura

prohibitio temporalis Sz perpetua durãte adoptione

Sz ꝑpetua durãte adoptione

ꝓhib° tp̃alis

Phibitio ꝑpetua

filius natalis

Filius Arrogãtus Adoptatus

Arrogãs Adoptãs

Uxor Arrogãtis Adoptãtis

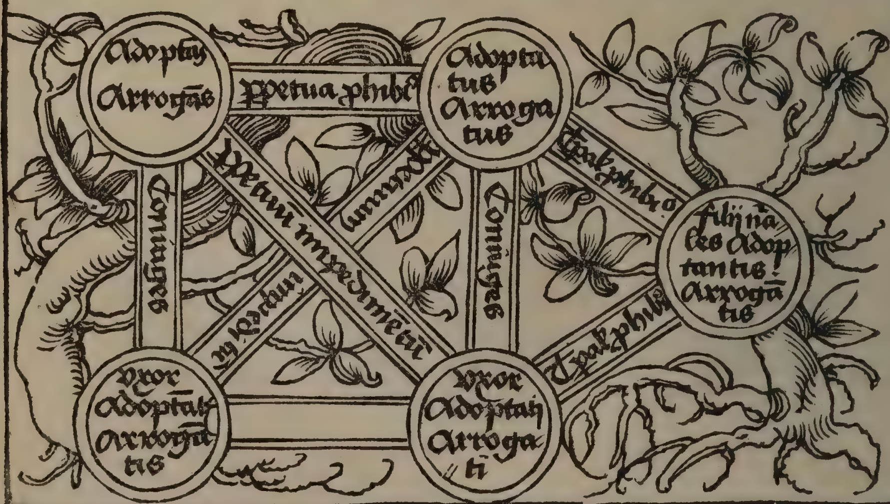
filia Arrogãta Adoptatam

filia Natalis

ꝑpetua phibi°

Uxor Arrogati Adoptati

Arbor etiã h9 cognatõis sic ab aliquib9 format

CIrca Arborem cognationis Legalis decus materia (cum sit mere legalis) in corpore canonum modicum tractetur. Ad simplicium tamen aliqualem instructionē vestigia egregij doctoris Joh. an. In lectura consang. τ affini. possetenus insequēdo. ¶ Primo queritur quid sit cognatio legalis. Scdo quot eius species immediate. Tercio qui sint eius gradus. Quarto qualiter contrahatur. Quinto quis sit eius effectus. Sexto de arboris formatione adiungendo certa notabilia cum aliquibus questionibus. ¶ Ad primū dic q cognatio legalis est quedam pximitas ex adoptione pueniens ſm Ray. Goff. τ Hosti. in eorum summis eo. ti. Adoptio aūt est extranee psone in filium vel nepotem siue deinceps legittima assumptio qua scʒ p adoptionē qui filius nō est p filio habetur. Et sic idē est cognatio legalis τ adoptio. ¶ Ad scdm dic. q sint due species eius. vna que stat in suo nomine τ dicitur adoptio. Alia que in aliud transit nomen τ dicitur arrogatio. Et differūt ille due species sic. Nam adoptatur ille qui in potestate est sui patris: τ ideo nō transit in potestatem adoptantis. Arrogatur aūt ille qui sui iuris est. id est qui nō habet patrem: vel si habet patrem est tn̄ ab illo emancipatus τ transit in potestatē arrogantis. ff. de adop. l. ij. τ. l. Si pater. vn̄. Arrogo qui suus est τ meus erit necesse. Patris adopto suū nec patris desinit esse. ¶ Ad terciū dic. q tres sunt gradus adoptionis siue legalis cognatiōis que subspecies dici possunt. ¶ Primus gradus siue prima species est superiorū τ inferiorū. videlicet ascēdentium et descendentiū que attenditur inter patrem adoptantem τ filiū vel filiam: nepotem vel neptim: adoptatum vel adoptatam. ¶ Scds gradus siue scda species est collateraliū ex latere venientiū que attenditur inter filium siue filiā meam naturalem: τ filium vel filiam: adoptiuum vel adoptiuam. ¶ Tercius gradus est etiā qdammodo descendentium: τ attenditur inter me τ vxorem filij mei adoptiui Similiter inter filiū meū adoptiuū τ vxorem meā. Et hec subspecies est quasi legalis affinitas. ¶ Ad quartū videlicet qualiter cōtrahatur legalis cognatio. dic q arrogatio auctate principis tm̄: et nō inferioris . vt patet de aptionibus. l. ij. Et insti. e. ti. in prin. vt q arrogat interrogetur. An velit eum quē adopturus est suū filiū esse Et is qui adoptatur interrogetur: an id fieri patiatur. Et fieri debet hec arrogatio cum cognatōne cause τ principe auctoritatē dante. l. ij. Et notatur insti. eo. ti. in prin. Adoptio vo put est species ɔtrahitur cum illo qui sui iuris nō est. Et potest fieri imperio magistratus si

ue cuiuslibet ordinarij iudicis vel defensoris ciuitatis: aut etiã nõ ordinarij iurisdictionẽ tñ habentis iure saltem feudorũ. vt notat insti.eo.ti.in prin. Ex quibus patet. Quod tam arrogatio q̃ adoptio cum certis solennitatibus contrahitur. Non ergo locum habent si quis in domo cõuocatis vicinis puellam reciperet in filiã. ¶ Ad quintum quis sit eius effectus dicendũ est. q in primo gradu siue subspecie omni tpe et indistincte phibetur matrimonium: qm̃ pater adoptator nõ potest contrahere cum filia adoptiua vel nepte. vt patz. xxx. q. iij. c. Ita diligere. Sed in scdo gradu siue subspecie impedit matrimoniũ q̃diu sint in eius patris potestate. ea vero soluta eos contrahere nõ impedit. vt eo. ti. c. vnico. et. xxx. q. iij. Ita diligere. et. c. post susceptũ. In tercio vero gradu siue subspecie que quasi legalis affinitas est iterum omni tpe et indistincte phibetur matrimoniũ: qm̃ pater adoptator nunq̃ potest cõtrahere cum illa que fuit vxor filij sui adoptiui etiam post emãcipationem. vt. ff. de ritu nup. l. non adoptiua. Insti. de nup. § j. ij. iij. Similiter filius adoptiuus post mortem patris adoptantis nõ potest contrahere cum illa que fuit vxor adoptantis. vt in dicta. l. Nam adoptiuus. ¶ Ad sextum dic. q formanda est arbor sicut in figura precedenti vides. ¶ Ad septimum nota. q in arrogatione requirit verbum expressiuum vtriusq̃ scz tam arrogantis q̃ arrogati: secus est in adoptiõe. ¶ Item nota. q aliquo arrogato statim ipse et res sue et liberi qui erunt in potestate sua subijciũtur alterius potestati. vt. ff. eo. ti. l. Si pater. ¶ Item notandum. q sunt aliqua specialia in arrogatione impuberũ. De hoc vide Hosti. plene. e. ti. § ij. et iij. in summa. ¶ Hic querit primo. An filius adoptiuus possit contrahere cũ filia illegittima patris adoptiui. Respondet scdm Guil. Credo q sic. Et q filius illegittimus possit cõtrahere cum filia adoptiua. notat Hugo. q. iij. in prin. Nam illegittimus filius vel filia nõ est in potestate patris. et concordat Inno. et Hosti. ¶ Scdo queritur quid si adoptiuus durante adoptione contrahat cum filia legittima nunquid diuorciabitur id est dissoluet matrimoniũ? Respondetur scdm Wilhel. q non. Sed verius dicendum vt Hugo notat q dissoluetur. extra eo. ti. c. Quõ. ¶ Queritur tercio. An due psone ab eodem adoptate possint contrahere inter se. Respõdet scdm Wilhel. q possunt cum nusq̃ inueniatur prohibitum. Sicut etiam filius et filia spiritualis alicuius contrahere possunt. Similiter filia spiritualis cũ adoptiuo filio. In hoc concordant Berñ. et Hugo.

Finiunt tractatus magiſtri Johannis Andree suꝑ Arboribus Conſanguineitatis ⁊ Affinitatis adiunctis certis additionibus Figuris ⁊ Enigmatibus ꝓ planiori eruditione incipientiū. Similiter tractatus Cognatōis ſpiritualis ⁊ Legalis cum Arboribus ⁊ Figuris eorundē. Nuremberge ꝑ Hieronymum Hoͤltzel. Anno dñi Milleſimoquingenteſimoquinto. xviij. menſis Junij. Maximiliano inuictiſſimo Auguſto orbi leges ponente impreſſe.